

KONYA EĞİTİM KÜLTÜR ve SAĞLIK YAKFI

"El Birliğı, Gönül Birliğı"

ALAADDİN KEYKUBAD CAMİ VE MİMARİSİ

BEYZA YAKICI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ

4.SINIF

ALAADDİN KEYKUBAD CAMİ VE MİMARİSİ

I. Alaaddin Keykubad Cami Tarihi

Anadolu Selçuklu başkenti olan Konya’da bulunan yapı iç kalede kasrın ortasında Taht Mahallesinde yer alır. Bu dönemde caminin bulunduğu yerde Medrese-i Sultaniye, Selçuklu Sarayı ve Eflatun Mescidi olarak bilinen Bizans’tan kalma kilise bulunmaktaydı. Merkezi bir konumda bir tepe üzerinde bulunan cami belki de Konya’da, bir sanatsever için diğer tarihi eserlere oranla ulaşımı en kolay olan Anadolu Selçuklu yapılarından birisidir.

Resim 1: <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/konya/gezilecekyer/aladdin-camii>

Konya Alâeddin Camii Konya merkezde aynı adı taşıyan Alâeddin tepesi üzerine inşa edilmiştir. Camide bulunan kitabelerden caminin Sultan I. Rükneddin Mesud (1116-1156) zamanında yapımına başlandığı ve I. Alâeddin Keykubat zamanında tamamlandığı anlaşılmaktadır. (1221) Kitabelerden caminin banisi olarak I. Mesud, II. Kılıçarslan, I. İzzeddin Keykavus ve I. Alâeddin Keykubat çıkmaktadır.

Konya’nın en büyük ve en eski camisidir. 1980 yılında başlayan uzun ve köklü bir restorasyon çalışmasıyla ibadete kapanan cami, 1996 yılında tamamlanarak hizmete açılmış olup, hâlen ibadet görevini yerine getirmektedir.

Alâeddin Camisi, bütünüyle tek dönemde yapılmış bir cami değildir. İnşasında, daha önceki dönemlere ait çeşitli mimari parçalar kullanılmıştır. Bunların başında; Eski Çağ kitabeleri, Grekçe yazılar, kilise mimari malzemeleri gelmektedir. Caminin dış cephesinde, batı yönündeki duvarlarda, kemer açıklıklarını birbirinden ayıran payeler, Bizans yapılarından getirilmiştir. Caminin içerisindeki üst örtüyü taşıyan kemerleri destekleyen sütunlar ve bunların başlıkları da devşirme malzemelerdir.

Minber giriş kapısı üzerinde tek satır halinde kûfi hat ile yazılmış olanı kitabeye göre yapı ilk olarak Sultan I. Mesud (1116-1155) devrinde yaptırılmıştır. Caminin ikinci inşa faaliyeti I. Alaaddin Keykubat (1220-1237) devrinde sonra ermiştir.

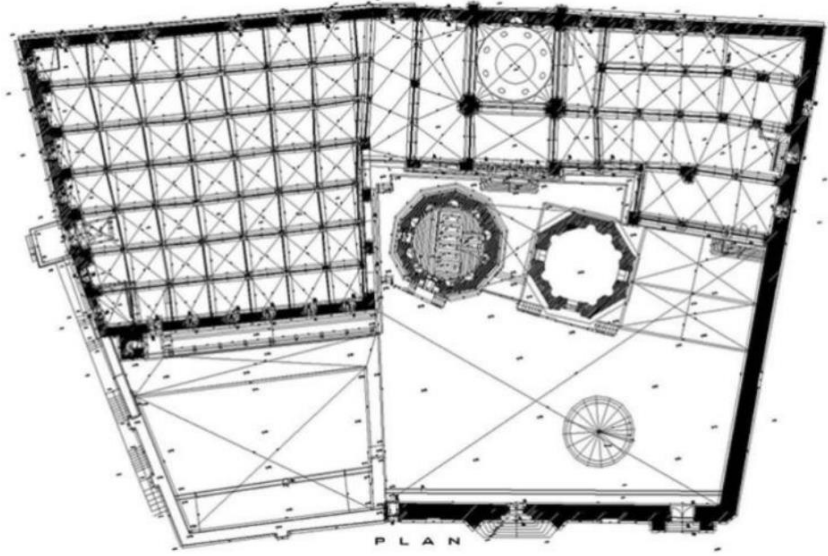

Resim 2: <https://tr.pinterest.com/pin/448389706655187644/>

II. Alaaddin Keykubad Cami Mimarisi

Cami plan bakımından düzensiz yapıdadır. Bir taç kapıya sahip olan kuzey duvarında başkaca iki kapı daha bulunmaktadır. Caminin bir diğer kapısı ise doğu cephesindedir. Günümüzde giriş çıkış doğu cephesindeki kapıdan yapılmaktadır. Kuzey duvarının dış yüzünde kale ve kervansaraylarda olduğu gibi mahmuz biçiminde payandalar vardır.

Yapı genel olarak avlulu, enlemesine uzanan bir dikdörtgen plana sahiptir. Caminin iki ayrı dönemde inşa edilmiş batı ve doğu kısımları farklı tarzdadır. Batı tarafı transeptli, doğu tarafı ise küfe plan tipindedir.

Resim 3: <https://www.konyapedia.com/makale/451/alaeddin-camii>

Enlemesine dikdörtgen plana sahip harim bölümü, üç farklı kurguyu yansıtan bir düzenlemeye sahiptir. Doğudan batıya doğru gidildiğinde, ilk bölüm harim mekânının doğusunda yer alan, mihrap duvarına paralel uzanan yedi sahından ibarettir. Harimde, Bizans ve daha önceki devirlere ait taş ve mermer sütun bulunmaktadır ve üzeri ahşap kirişlemeli toprak damla örtülmüştür. Yapının örtü sistemi ve sahnların yönü, yapının batıya doğru genişletilmesi esnasında değiştirilmiş ve bugünkü halini almıştır.

Alâeddin Camii, günümüzde düzgün olmayan avlulu, doğu-batı doğrultusunda uzanan bir dikdörtgen bir plana sahiptir. Yapıya daha sonra eklenen bölümler, tepenin topografik özelliklerinden ötürü, asimetrik plana dönüşmüştür.

Yapıya giriş, dört yönden sağlanır. Kapılardan biri, harimin doğu cephesinde; diğer üç kapı, kuzey avlu duvarında yer alır. Günümüzde yapıya giriş için, doğu cephesinde yer alan kapı kullanılmaktadır.

Avluya, Kuzey yönde bulunan görkemli bir kapıdan girilir. Avlu, caminin kuzeyinde olup, kesme taştan yapılmış duvar ile çevrilmiştir. Avlu içerisinde, II. Kılıç Arslan ile I. İzzeddin Keykavus'un inşa ettirdiği iki kümbet bulunmaktadır. Kümbetler, harimin genişletilmesi sırasında, kısmen cami içerisinde kalmıştır. Doğudaki ongen kümbet, II.Kılıç Arslan'a aittir. Kümbetin cephesinde, dairesel nişler görülür ve üzeri piramidal külah ile kaplanmıştır. İnşaata hangi sultan tarafından başlatıldığı tartışma konusu olan batıdaki sekizgen İzzeddin Keykavus kümbeti ise, tamamlanmamıştır. Kümbet, sekizgen planlı, içten onikigen bir yapıdır. Türbenin mezar odasına açılan kapısının iki yanında, Geç Roma Dönemine ait devşirme malzemeler kullanılmıştır. İç kısımda, mukarnas kavsaralı üç dilimli mihrap nişi yer almaktadır.

Resim 4: <https://www.konyapedia.com/makale/451/alaeddin-camii>

Osmanlı döneminde yapılan minare; avluda, harim mekânının kuzeydoğu köşesine bitişik bir konumdadır. Minarenin, dilatasyon çizgisi, cami duvarından ayrılmış haldedir.1971 yılında, avluda yapılan dolgu toprak hafriyatı esnasında bulunan sarnıç, tuğladan inşa edilmiş olup, avlunun kuzeybatı köşesinde yer almaktadır.

Yapıda süslemenin görüldüğü yerler; cephelerde, özellikle kuzey cephede, mermer taç kapı ve bu duvar yüzeyinde çeşitli nişler içinde gördüğümüz kitabelerdir.

Resim 5: https://tr.wikipedia.org/wiki/Al%C3%A2eddin_Camii_%28Konya%29

İç mekânda ise, süsleme unsuruna mihrap, minber ve kubbeye geçiş elemanlarında rastlanır.Kubbeye geçişi sağlayan Türk üçgenlerinde de mihrapta kullanılan renkler ile içinde

geometrik düzenlemeler, özellikle sekiz ve dokuz kollu yıldız motifleri kullanılmıştır. Kubbe kasnağındaki çiniler ise, günümüze sağlam bir şekilde ulaşabilmiştir.

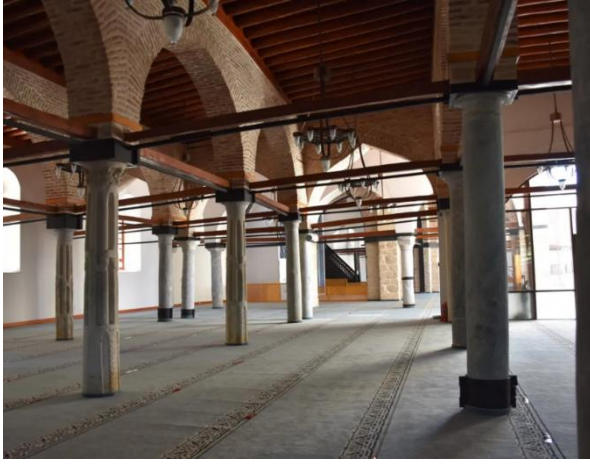

Resim 6: <https://www.konyapedia.com/makale/451/alaeddin-camii>

Caminin minberi, ceviz ağacından olup, Anadolu Selçuklu'nun önemli ahşap eserlerinden biridir. Üzerindeki kufi kitabede, Kılıçaslan'ın oğlu Sultan I.Mesud'un ismi yazılıdır. Minber, künde-kârî tekniğinde olup; yan yüzeyler, kapı söveleri ve alınlığı, arabesk ve rumî gibi bitkisel ile birlikte geometrik , kufî ve sülûs yazılarla bezenmiştir.

Resim 7: <http://www.selcuklu.gov.tr/alaaddin-camii>

Resim 8 ve 9: <https://www.konyapedia.com/makale/451/alaeddin-camii>

Mihrap, çinilerle süslü iken zamanla bozulmuş, yan silmeler, alçı üzerine kalem işi olarak sonradan tamamlanmıştır. 1891 yılındaki onarım sırasında, buraya mermerden bir mihrap oturtulmuştur. Alâeddin Camisi'nin süslemesinde, taş işçiliği dikkat çekicidir. Camiden saraya geçişi sağladığı sanılan kapı, Selçuklu sanatının sade ve zarif motifleri ile bezenmiştir.

Resim 10: <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/konya/gezilecekyer/aladdin-camii>

KAYNAKÇA

- Erikoğlu., B. (2009). Konya’da Selçuklu dönemi yapı kitabelerinin (inşa-tamir) hat san’atı bakımından değerlendirilmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Öney., G. (1992). Anadolu Selçuklu mimari süslemesi ve el sanatları, İş Bankası Yayınları.
- https://www.academia.edu/10117723/Konya_Alaaddin_Camii
- <https://islamdusunceatlası.org/alaeddin-camii-ve-kulliyesi/3469>
- <https://www.selcuklumarasi.com/architecture-detail/alaeddin-camii-4>
- <https://www.sanatin Yolculugu.com/konya-alaeddin-camii/>